รูปแบบผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
รพ.สต.บ้านดอนสะฝาง ตำบลโพนทอง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

นายอภินันท์ บุพศิริ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อการศึกษาการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี เพื่อคัดกรองและค้นหาผู้ป่วยระยะเริ่มแรกเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทัศนคติให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนร่วมมือแก้ไขปัญหาแบบการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยได้พัฒนาการดำเนินงานประยุกต์ใช้เป็นกลยุทธ์ในรูปแบบ สัญลักษณ์ รพ.สต.หัวใจ 4 ดวง ในการแก้ไขปัญหา กลุ่มเป้าหมายเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 40 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการดำเนินแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา หัวใจดวงที่ 1รพ.สต. ให้ความรู้ให้สุขศึกษา หัวใจดวงที่2 ภาคีเครือข่ายร่วมรณรงค์สร้างกระแส หัวใจดวงที่3 จัดทำแผนงานโครงการแก้ไขปัญหา หัวใจดวงที่ 4 ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากการดำเนินงานในปี 2561 เป้าหมาย 435 คน กลุ่มเสี่ยง 110 คน พบการติดเชื้อไข่พยาธิ 18 คน คิดเป็น (ร้อยละ16.36) ปี 2562 เป้าหมาย 420 คน กลุ่มเสี่ยง 22 คน ไม่พบการติดเชื้อไข่พยาธิ ลดลงหลังจากการดำเนินงาน ในปี 2561 และกลุ่มตัวอย่างภาคีเครือข่ายมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีหลังการดำเนินงานสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.01$) กลุ่มตัวอย่างภาคีเครือข่ายมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีหลังการดำเนินการ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีก่อนการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p <0.01$) ข้อเสนอแนะควรจัดสรรงบประมาณมาแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

ชื่อเรื่อง รูปแบบผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี รพ.สต.บ้านดอนสะฝาง ตำบลโพนทอง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

ชื่อผู้วิจัย นายอภินันท์ บุพศิริ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน

ชื่อหน่วยงาน รพ.สต.บ้านดอนสะฝาง ตำบลโพนทอง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

ชื่อผู้นำเสนอ นายอภินันท์ บุพศิริ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน

ชื่อผลงาน รูปแบบผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี รพ.สต.บ้านดอนสะฝาง ตำบลโพนทอง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

เบอร์โทรศัพท์ โทร. 080 – 7412269 E-mail. Amlpk_pn99@hotmail.com

บทนำ

โรคพยาธิใบไม้ในตับและมะเร็งท่อน้ำดี เป็นโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขปัญหาหนึ่งของประเทศไทย จากการสำรวจทางระบาดวิทยาของหนอนพยาธิใน 77 จังหวัดของประเทศไทยเมื่อปี 2560 พบคนไทย ร้อยละ 18 เป็นโรคหนอนพยาธิ พยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 26 ภาคเหนือร้อยละ 18 ชนิดของพยาธิที่พบส่วนใหญ่เป็นพยาธิใบไม้ ร้อยละ 9 พยาธิปากขอร้อยละ 7 พยาธิไส้เดือนร้อยละ 1 และนครพนมเป็น 1 ใน 20 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอัตราความชุกของโรคหนอนพยาธิสูงกว่าร้อยละ 20 ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้องโดยเฉพาะพฤติกรรมการรับประทานปลาดิบหรือสุกๆดิบๆที่มีพยาธิตัวอ่อนในระยะติดต่อเมตตาเซอร์คาเรีย (metacercaria) ของพยาธิใบไม้ตับการเกิดพยาธิสภาพจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ จำนวนและระยะเวลาที่ได้รับพยาธิใบไม้ตับเข้าไปผู้ที่มีพยาธิจำนวนมากสะสมไว้ในร่างกายเป็นเวลานานพยาธิสภาพที่เกิดก็เพิ่มมากขึ้นผู้ที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดีในระยะเริ่มแรกมักจะไม่ปรากฏอาการและไม่ทราบว่าเป็นโรคนี้จนกว่าจะตรวจพบไข่พยาธิในอุจจาระด้วยเหตุนี้ผู้เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับจึงมีพยาธิสะสมและรับเพิ่มมากขึ้นโดยไม่ได้รักษาและจะเริ่มปรากฏอาการโดยมีอาการแน่นท้องท้องอืดเฟ้อเจ็บบริเวณใต้ลิ้นปี่และชายโครงขวาร้อนบริเวณหน้าท้องปวดหลังซึ่งคล้ายคลึงกับอาการของโรคอื่นๆเมื่อเป็นรุนแรงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อร่างกายคือจะทำให้สุขภาพเสื่อมโทรมทำให้เกิดการอักเสบเรื้อรังของท่อทางเดินน้ำดีในตับมีอาการของโรคทางเดินอาหารเรื้อรังร่างกายไม่แข็งแรงทำงานได้ไม่เต็มที่

จากสถานการณ์จะเห็นได้ว่าการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากพฤติกรรมการบริโภคและพฤติกรรมที่เอื้อต่อการแพร่กระจายของโรคซึ่งพฤติกรรมการบริโภคก็มิใช่จำกัดอยู่เฉพาะการรับประทานอาหารเท่านั้นแต่พฤติกรรมการบริโภคยังหมายรวมถึงวิธีการผลิตและการปรุงแต่งอาหารที่มีเรื่องของวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมย่อมส่งผลต่อ

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการบริโภคโดยวัฒนธรรมของการบริโภคนั้นเป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนและแสดงออกเป็นรูปธรรมคือพฤติกรรมการบริโภคของคนในชุมชนนั้น

จากการศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเขตรับผิดชอบ รพ.สต.บ้านดอนสะฝาง ตำบลโพนทอง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม พบว่ามีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำโขงและมีอ่างเก็บน้ำหลายแห่ง ซึ่งจึงเป็นพื้นที่ที่มีปลาอุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะปลาน้ำจืดตระกูลปลาตะเพียนหรือปลาขาว ซึ่งเป็นพาหะกึ่งกลางตัวที่สอง (second intermediate host) ของพยาธิใบไม้ในตับในฤดูฝนซึ่งมีน้ำไหลหลากล้นอ่างเก็บน้ำซึ่งประชาชนได้นำปลาจำนวนมากมาปรุงเป็นอาหารดิบหรือสุกๆดิบๆและบางส่วนจะหมักเก็บไว้สำหรับรับประทานในภายหลัง

จากสถานการณ์อัตราการป่วยของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนสะฝาง จากข้อมูลอัตราการป่วย 3 ปีย้อนหลัง พบว่า ปี 2558 อัตราการป่วย 0.57 ต่อพันประชากร ปี 2559 อัตราการป่วย 1.27 ต่อพันประชากร และปี 2560 มีอัตราการป่วย 1.66 ต่อพันประชากร จากสถิติอัตราการป่วยด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มีแนวโน้มอัตราเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และอยากพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีให้ลดลงและต่อเนื่อง โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกันเน้นการพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องช่วยกันในการแก้ไขปัญหา จึงได้ทำการศึกษา งานวิจัยผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนสะฝาง

วัตถุประสงค์

1.เพื่อคัดกรองประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคพยาธิใบไม้ตับ

2. เพื่อค้นหาผู้ป่วยมะเร็งตับมะเร็งท่อน้ำดีระยะเริ่มแรก

3. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทัศนคติและประชาสัมพันธ์ให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนร่วมมือแก้ไขปัญหาแบบการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยได้พัฒนาการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีมาประยุกต์ใช้เป็นกลยุทธ์ในรูปแบบ สัญลักษณ์โลโก้หัวใจ 4 ดวง ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการแก้ไขปัญหา หัวใจดวงที่ 1.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) หัวใจดวงที่ 2.ภาคีเครือข่าย หัวใจดวงที่ 3.แผนการดำเนินงาน และ หัวใจดวงที่ 4.กองทุนงบประมาณ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ภาคีเครือข่ายจำนวน 40 คน ที่สมัครใจเข้าร่วม ระยะเวลาตั้งแต่ 1 มกราคม 2561 – 30 เมษายน 2562 เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการดำเนิน

แก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) โดยมีกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 435 คน สำหรับกลุ่มเป้าหมายประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มเป้าหมายของกระบวนการปฏิบัติงานการรณรงค์กำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนสะฝาง จำนวน 2 หมู่บ้าน บ้านม่วงชี หมู่ 4 และบ้านดอนสะฝาง หมู่ 5 ตำบลโพนทอง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

ผลการศึกษา

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี เริ่มดำเนินการโดย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านดอนสะฝาง ได้คืนข้อมูลสถานการณ์โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีให้กับคนในชุมชนได้รับทราบและรู้ถึงปัญหา เพื่อระดมความคิดและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกันทุกภาคีเครือข่าย โดยการทำการประชุมประชาคมหมู่บ้าน และได้ข้อสรุปข้อตกลงร่วมกัน โดยได้ออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหาให้เชื่อมโยงกับบริบทของคนในชุมชน และในพื้นที่ โดยเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จึงได้ดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีมาประยุกต์ใช้เป็นกลยุทธ์ในรูปแบบ สัญลักษณ์โลโก้หัวใจ 4 ดวง ซึ่งหัวใจทั้ง 4 ดวงนี้จะแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุมในพื้นที่เขตรับผิดชอบ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนสะฝาง ตำบลโพนทอง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

หัวใจดวงที่ 1 คือ (รพ.สต.) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านดอนสะฝางจะต้องเป็นตัวอย่างไม่กินปลาดิบ และเป็นผู้ให้ความรู้และให้สุขศึกษาพร้อมทั้งสนับสนุนทางด้านวิชาการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการเข้าร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้ในโรงเรียนในเรื่องพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 โรงเรียน และในชุมชน ร่วมเก็บสิ่งส่งตรวจและร่วมตรวจอุจจาระเพื่อหาไข่พยาธิใบไม้ตับ เป้าหมายคือประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไป กลุ่มเสี่ยง ปี 2561 จำนวน 110 คน (ร้อยละ25.28) พบไข่พยาธิใบไม้ตับ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 16.36) ได้ทำการรักษาด้วยยา praziquantel ครบทุกราย ผู้ที่ตรวจพบไข่พยาธิจะได้รับการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทุกราย ร่วมไปถึงการส่งต่อกลุ่มเสี่ยงไปตรวจอัลตราซาวด์ตับพร้อมกับติดตามทุกราย และทำการค้นหาผู้ป่วยมะเร็งตับและมะเร็งท่อน้ำดีในระยะเริ่มแรกโดยการออกติดตามเยี่ยมบ้านอย่างต่อเนื่อง

หัวใจดวงที่ 2 (ภาคีเครือข่าย) ภาคีเครือข่าย ผู้นำชุมชน วัด โรงเรียน และกลุ่มอื่นๆทั้งหมดในชุมชนร่วมดำเนินงานโดยการให้สุขศึกษาและรณรงค์สร้างกระแสให้ความรู้ในชุมชนพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ไม่ให้ประชาชนกินปลาดิบให้ตระหนักถึงอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีรวมไปถึงการดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้ทำส้วม ทำห้องน้ำในชุมชนให้ครบทุกหลังคาเรือนและในสถานที่สาธารณะ

เพื่อลดอัตราการแพร่กระจายของเชื้อโรคพยาธิใบไม้ตับ โดยกลุ่ม อสม.จะทำการคัดกรองความเสี่ยงโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีใน โดยใช้แบบคัดกรองด้วยวาจา (Verbal screening) ในกลุ่มเป้าหมาย และภาคีเครือข่ายได้มีการระดมความความคิดหามาตรการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน โดยมีมาตรการติดป้าย“ร้านนี้ปลาร้าต้ม ส้มตำแซบปลอดปลาร้าดิบ”จำนวน 3 ร้าน มีส้วมครบทุกหลังคาเรือน และมีมาตรการทางสังคมงานศพงานบุญปลอดปลาดิบ

หัวใจดวงที่ 3 (แผนงานโครงการ) การดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้มีการจัดทำแผนงานโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของคนในชุมชนในการดำเนินงาน โดยเริ่มจากการคืนข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบถึงปัญหาเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและตระหนักถึงอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีและร่วมกันวางแผนจัดทำแผนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในชุมชุนให้เกิดความต่อเนื่อง

หัวใจดวงที่ 4 (กองทุนสนับสนุน) การดำเนินงานต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งภาครัฐได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพนทอง โดยของบประมาณสนับสนุนจากองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลโพนทอง ภาคเอกชนได้รับการสนับสนุนโดยได้รับสื่อการสอนต่างๆ ในการจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานพบว่าการดำเนินงานในปี 2561 กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 435 คน พบกลุ่มเสี่ยงจากการคัดกรอง (Verbal screening) จำนวน 110 คน พบการติดเชื้อไข่พยาธิจำนวน 18 คน คิดเป็น (ร้อยละ 16.36) ใน ปี 2562 กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 420 คน พบกลุ่มเสี่ยงจากการคัดกรอง (Verbal screening) จำนวน 22 คน ไม่พบการติดเชื้อไข่พยาธิ ลดลงหลังจากการดำเนินงานในปี ในปี 2561 ได้ตรวจซ้ำในกลุ่มติดเชื้อไข่พยาธิ ในปี 2561 จำนวน 18 คน ไม่พบผู้ติดเชื้อซ้ำ การตรวจวินิจฉัยและรักษาโดยการตรวจ Ultrasound ประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไป เป้าหมาย ปี 2561 จำนวน 30 คน ได้รับการตรวจ จำนวน 30 คน ส่งต่อพบแพทย์ จำนวน 3 คน ไม่พบความผิดปกติด้วยโรคมะเร็งตับและมะเร็งท่อน้ำดี ในกลุ่มที่ตรวจพบไข่พยาธิใบไม้ตับในปี 2562 ต้องได้รับการตรวจคัดกรองโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในปีต่อไป ซึ่งการดำเนินการเป็นกระบวนการนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันตลอดจนขยายผลความสำเร็จของผลการวิจัยสู่ชุมชนใกล้เคียงเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และกลุ่มตัวอย่างภาคีเครือข่ายมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีหลังการดำเนินงานสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีก่อนการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.01$) กลุ่มตัวอย่างภาคีเครือข่ายมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีหลังการดำเนินการ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีก่อนการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p <0.01$)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

รูปแบบผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี รูปแบบสัญลักษณ์โลโก้หัวใจ 4 ดวง ของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สามารถทำได้ในระยะเวลา 2 – 5 ปี หากดำเนินการในกลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนประชากรมาก ๆ อาจจะใช้งบประมาณจำนวนมาก ซึ่งอาจแก้ไขโดยวางแผนระยะยาวในการดำเนินงานเพื่อจัดสรรงบประมาณมาแก้ไข รวมทั้งหาแหล่งงบประมาณอื่นๆ เช่น กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

การนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

รูปแบบผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ประยุกต์ใช้เป็นกลยุทธ์ในรูปแบบ สัญลักษณ์โลโก้หัวใจ 4 ดวง ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งการดำเนินงานเป็นกระบวนการนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันและสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชนเพื่อลดกลุ่มเสี่ยง อัตราการป่วย อัตราการตายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีให้ลดลง โดยคนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงอันตรายของโรค ตลอดจนขยายผลความสำเร็จของผลการวิจัยสู่ชุมชนใกล้เคียงเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

เอกสารอ้างอิง

1. สันต์ศิริศรมณีและคณะ. (2537). การศึกษาการติดโรคพยาธิใบไม้ตับและอัตราการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับซ้ำ. (เอกสารการวิจัย).
2. สว่างใจพึ่งพักตร์. (2540). โรคพยาธิใบไม้ตับ.วารสารอายุรศาสตร์เขตร้อนและปรสิตวิทยา.ปีที่ 19 (ฉบับพิเศษ): 61 – 68.
3. สุวิภาโกสุมวัชราภรณ์และเปรมจิตกระภูฤทธิ์. (2528). การศึกษาวิจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับของผู้มารับบริการที่หน่วยบำบัดโรคพยาธิใบไม้ตับศูนย์วัณโรคเขต 6 ขอนแก่น. (เอกสารการวิจัย).
4. แก้วกล้าทาสาลี. (2544). การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อควบคุมและป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและพยาธิตัวตืดจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตสาขาอนามัยสิ่งแวดล้อมบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. ข้อมูลอัตราการป่วยของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
6. ข้อมูลอัตราการป่วยของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี สสจ. นครพนม รพ.บ้านแพง สสอ.บ้านแพง และ รพ.สต.บ้านดอนสะฝาง
7. สุรเกียรติ อาชานานุภาพ ปี 2551 ตำราตรวจโรคทั่วไป

8.สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม ข้อมูล GIs สุขภาพ

9.สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข คู่มือเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานเกี่ยวกับอาสาสมัคร
สาธารณสุขปี, 2542.